

УДК 327

ГРИМСЬКА М. І.,
здобувач Інституту міжнародних
відносин Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

МАЙБУТНЄ СВІТОВОЇ СИСТЕМИ ОЧИМА КИТАЙСЬКИХ ПОЛІТОЛОГІВ

Стаття присвячена аналізу політичної історії Китаю та основних політологічних концепцій китайських науковців стосовно сучасної світової системи. Досліджуючи концептуально-теоретичні основи китайських політичних доктрин автор робить спробу прогнозувати майбутню роль Китаю у світовій політиці. Ключові слова: Китай, геополітика, світова система, держава, цивілізація.

Наполеон Бонапарт якось зазначив щодо майбутнього оповитого таємничістю імператорського Китаю: «Там лежить гігант. Нехай спить! Коли він прокинеться, він струсне світ». А наприкінці XIX ст. державний секретар США Дж. Хей уточнив: «Мир на Землі спирається на Китай. Хто розуміє Китай з погляду соціального, політичного, економічного, релігійного, той тримає ключ до світової політики на наступні п'ять століть»¹.

Коли такі висновки можна було зробити щодо країни, яка невпинно перетворювалася в напівколонію Заходу й геополітично виступала в якості його євразійської берегової бази, тим більше вони стосуються великої світової держави початку XXI ст. з третім за могутністю ракетно-ядерним комплексом, обсяг ВВП якої з 1978 року виріс у більш, ніж 10 разів і за паритетом купівельної спроможності перевищив \$7 трлн економіка стала другою за величиною у світі після США, валютні резерви склали \$1,493 трлн, а темпи щорічного зростання промислового виробництва не опускаються нижче 8%². Згідно ж даних досліджень «Ренд корпорейшн», до 2015 року, а обсягом ВВП КНР зрівняється зі США, а її військовий потенціал становитиме майже половину американського, набагато перевершуючи за цим показником інші розвинені держави.

На думку провідних російських політологів-міжнародників, цілком імовірно, що в найближчій перспективі КНР перетвориться у ядерну наддержаву з достатньо потужним економічним і військовим потенціалом, а також практично необмеженими людськими ресурсами³. З ними, в принципі, погоджується патріарх американської геополітики й колишній президентський радник з національної безпеки З. Бжезинський, який вважає, що «і темпи економічного розвитку Китаю, і масштаби іноземних капіталовкладень в Китаї... забезпечують статистичну підставу для традиційного прогнозу про те, що протягом приблизно двох десятиліть Китай стане світовою державою, рівною Сполученим Штатам і Європі (за умови, що остання і об'єднається, і ще більше розшириться)»⁴.

Правда, американський фахівець застерігає, що КНР перетвориться на першорядну світову державу найближчим часом лише за умови дотримання низки важливих і вкрай складних умов, зокрема, збереження високих темпів економічного росту, збалансованості військових витрат, комплексного розвитку регіонів, демократизації політичної системи країни та збереження відносної єдності її владної еліти. Але й за песимістичного сценарію розвитку подій, на переконання З. Бжезинського, «Китай уже є найбільш впливовою в геополітичному плані державою на материкові. Його військова і економічна могутність не йде в жодне порівняння з можливостями найближчих сусідів, за винятком Індії»⁵.

Тому як для політико-дипломатичної й фінансово-бізнесової еліт незалежної України, так і для широкого загалу, котрому не байдуже її майбуття, корисним буде ознайомитися, принаймні в загальних рисах, із поглядами китайських державно-політичних діячів і й алітиків на розвиток світових процесів та роль і місце в них «Серединної держави», як здавна називають Китай.

Передусім, слід мати на увазі, що історія Китаю є історією національної величі, а його еліта завжди вважала свою батьківщину природним центром світу. Як писав середньовічний китайський поет Лун Біде, «східний дракон вразить світ і здивує людство». А на початку 1994 року в офіційному видавництві «Женьмін Чубаньше» вийшла книжка під претензійною назвою «XXI століття — століття китайської цивілізації». У ній, зокрема, стверджувалося, що китайська цивілізація за своїми сутнісними характеристиками, насамперед гуманістичними, переважає інші цивілізації, саме це й забезпечить торжество Китаю в XXI столітті.

Навіть слово, що китайською мовою означає цю країну, — *Chung-kuo* («Серединне царство»), — передає значення центрального становища Китаю в справах світу й підкреслює значення національної єдності. У даному випадку також мається на увазі поширення впливу від центру до периферії, таким чином, Китай, будучи центром, чекає поштиво-го ставлення з боку інших держав.

Крім того, з давніх-давен Китай із його величезним населенням мав власну своєрідну й горду цивілізацію, причому однаковою мірою були добре розвинені всі сфери: філософія, культура, мистецтво, суспільна організація, технічна винахідливість і політична влада. Тривалий час науковці дискутують про те, чому китайський етнос хоча якісно й змінився в епоху Великого переселення народів (III–XIII ст.), але продовжував існувати, в той час як інші зникли з лиця планети. Зазвичай називають дві головні причини: чисельне переважання і сильна етнічна самосвідомість китайців, які намагалися укладати шлюби лише всередині своєї етнічної групи.

За пізньої імператорської епохи Китай послідовно завойовували в XII столітті — педки сучасних маньчжурів — кочівники чжурчжені, в XIII столітті — монголи, і в XVII столітті — маньчжури. Одні народи розчинились у людському китайському морі безслідно, інші перетворились у національні меншини. Чужі традиції й звичаї, як правило, не прививалися і зникали разом із самими завойовниками. Китайці добре пам'ятають, що майже до кінця XVII століття їхня країна посідала провідні позиції в світі за продуктивністю сільськогосподарської праці, промисловими інноваціями й та рівнем життя.

Але, на відміну від європейської та ісламської цивілізацій, котрі породили близько 75 держав, Китай більшу частину своєї історії зостався єдиним державним організмом, що на час проголошення незалежності США вже налічував більше 200 млн мешканців і був світовим лідером у технологічному відношенні. На 1840 рік, тобто на початок першої «опіумної» війни з Британією, Китайська імперія під владою маньчжурської династії Цін окрім етнічних ханських територій включала (чи політично контролювала) Уссурійський край, Приамур'я, Забайкалля, Північну (Зовнішню) Монголію, Кашгарію, Джунгарію, Східний Казахстан, Тибет, Непал, частину сучасної Бангладеш, М'янму, простиралася Південно-Східною Азією до Малаккської протоки, тримала в залежності Корею.

Населення цього велетенського центрально-східноазійського геополітичного утворення перевищило 400 млн чоловік, його єдність зміцнювалася, узаконювалася й підтримувалася (як і в Римській імперії) сильним та глибоко вкоріненим почуттям культурної вишості, яке посилювалося конфуціанством, доцільним із погляду існування імперії політико-філософським ученням з його наголосом на гармонії, ієрархії та дисципліні. Китай — Піднебесна імперія — розглядався як центр Всесвіту, за межами якого жили лише варвари. Бути китайцем означало бути культурним, саме тому решта світу мала ставитися до Китаю з належною поштивістю. Уже на початку 60-х рр. XX століття, коли загострилися радянсько-китайські відносини, тогочасний Голова ЦК Ком-

партії Китаю Мао Цзедун заявив, що чотири тисячі років тому, коли в його країні вже була писемність, варвари, які населяли територію сучасної Росії, ще ходили в звірячих шкурах.

Імперський Китай сьогодні можна класифікувати як регіональну наддержаву, але в епоху свого розквіту він не мав собі рівних у світі в тому сенсі, що жодна інша країна не була б у стані кинути виклик його імперському статусу або хоча б вчинити опір його подальшій експансії, якби у Пекіна був такий намір. Китайська система була автономною й самодостатньою, заснованою передусім на спільній етнічній належності при відносно обмеженій проекції центральної влади на етнічно чужі й географічно периферійні підкорені держави. Численне й домінуюче етнічне осердя дозволяло Китаю періодично відновлювати свою імперію, на відміну від інших імперських утворень, у яких невеликим за чисельністю, але одержимим гегемоністськими устремліннями етносам удавалося встановлювати й підтримувати своє панування над набагато більшими етнічно чужими народами (як, приміром, монголам).

Проте на початку XIX століття Китай вступив у смугу спричиненої аграрним перенаселенням кризи, все очевиднішою ставала невідповідність між ростом населення і відтворенням матеріальних благ. Імперію підірвали безперервні селянські бунти, найбільшим з яких стало Тайпінське повстання 1850–1864 рр., яке завдало величезних збитків економіці країни. У 1885–1895 рр. франко-британська колоніальна експансія підірвала китайський вплив у Південно-Східній Азії, угоди 1858–1860 рр., нав'язані Пекіну Росією, призвели до територіальних втрат на Північному Сході й Північному Заході, а після поразки Китаю у війні з Японією 1894–1895 рр. впали останні перепони для іноземного капіталу в «Середньому царстві».

Буржуазно-демократична Сінхайська революція 1911–1913 рр. не змогла змінити напівколоніальний і напівфеодальний характер китайського суспільства⁶, тому аж до перемоги КПК над Гомінданом у Визвольній війні 1946–1949 рр. й проголошення народної республіки геополітика Китаю в своїй основі була атлантистська. Протягом наступного десятиліття КНР ішла в руслі прорадянської, по суті євразійської політики, потім Пекін сповідував ідеологію «автаркії» – опори на власні сили. А після смерті Мао Цзедун 9 вересня 1976 року нове керівництво КНР знову почало входити в русло атлантистської геополітики (проте на якісно вищому рівні), що обумовлювалося прагматичною філософією фактичного лідера держави Ден Сяопіна та його однодумців, котрі чітко усвідомлювали нагальну потребу залучення західних інвестицій, кредитів і технологій для здійснення політики «чотирьох модернізацій».

З часом, під впливом міжнародних наслідків горбачовської «перебудови» й згорання «холодної війни» між СРСР та США наприкінці 80-х років минулого століття в китайській політичній думці окреслився помітний плюралізм думок щодо головних тенденцій світового розвитку і перспектив створення більш справедливого та раціонального світоустрою. Причому досить численно виявилася група фахівців, яка виступала з позицій неможливості термоядерної війни, необхідності відмови від застосування сили чи загрози силою, формування дійового механізму урегулювання конфліктних ситуацій⁷.

Але після трагічних подій на площі Тяньаньмень на початку червня 1989 року у пекінській політичній думці знову посилюлися конфронтаційні уявлення про основні тенденції еволюції міжнародних відносин. Кампанії з боротьби проти «буржуазної лібералізації» та за вивчення ідей Мао Цзедун, що розгорнулися по гарячим слідам студентських виступів, сприяли тому, що окремі аналітики навіть намагалися реанімувати «теорію трьох світів», яка була в основі конфронтаційної зовнішньої політики КНР 60–70-х років XX століття.⁸

Щоправда, на початку 90-х років обговорення глобальних проблем міжнародних відносин у наукових колах КНР поновилося, але на відміну від попередніх дискусій воно зводилося до коментування й доповнення офіційної позиції. Причому в центрі уваги китайських політологів опинилися проблеми і перспективи формування нового світоустрою.

Вже протягом 1990–1992 рр. у Пекіні відбулася ціла низка наукових форумів зі світових проблем розвитку, зокрема, симпозіум з питань планетарної архітектоніки, влаштований спільно Науково-дослідним інститутом світового розвитку та редакцією щотижневика «Ляован»; наукова конференція «Про створення нового міжнародного ладу», організована Китайським інститутом міжнародних проблем; науковий семінар «Трибуна міжнародних проблем 1991 року», проведений Фондом міжнародних і стратегічних досліджень та редакцією журналу «Шіцзе чжіші» та ін.⁹

Учасники цих зібрань оцінили тогочасну структуру міжнародних відносин як перехідну і швидкоплинну, вивчення особливостей котрої важливе як для розвитку теорії, так і для вироблення правильних практичних рішень¹⁰. Під враженням від миттєвого краху прорадянської «соціалістичної співдружності» й розпаду самого СРСР китайські фахівці наголошували, що для міжнародної ситуації властиві глибокі зміни, котрі в цілому не ведуть до кращого. Це й наростання напруженості у міждержавних стосунках, і поглиблення міжнародних суперечностей, і поява тенденції до виникнення нових регіональних конфліктів при тому, що попередні гарячі точки ще не нормалізовані.

На думку китайських аналітиків, у сфері міжнародних відносин, як і раніше, допускалися прояви політики сили й гегемонізму, порушувалися норми міжнародного права й мало місце втручання у внутрішні справи інших держав. Але головною подією планетарного значення стало зруйнування системи двополюсного світу і двох світових гегемонів. Прелюдією цього процесу були політичні зміни в Центрально-Східній Європі та воз'єднання Німеччини, а розпад Радянського Союзу його завершив. Значна частина Європи була вражена нестабільністю з важко прогнозованим розвитком подій, національні конфлікти, територіальні протиріччя, економічний хаос, соціальні смути, політична боротьба, тобто все те, що раніше було сховане під прикриттям конфлікту між Сходом і Заходом, виплеснулося на поверхню¹¹.

Оскільки двополюсна архітектура світу відійшла у минуле, їй на зміну йде нова «багатополюсна», але з питань про шляхи формування останньої, її вплив на світову політику, економіку та військове протистояння держав, про тривалість перехідного періоду від двополюсного світу до «багатополюсного» у китайській політології висловлювалися різні погляди. Більшість фахівців зійшлася на тому, що «двополюсність» набагато швидше руйнувалася в економічній та політичній сферах і значно повільніше — у військовій. На початок 90-х років вже цілком сформувалися нові економічні центри — Західна Європа і Японія, що з низки важливих економічних показників випередили США й успішно конкурують з ними на світовій арені. Але у військовій площині збереглося домінування США і Росії.

Цікаво, що витоки «багатополюсності» пекінські політологи віднайшли ще наприкінці 50-х років минулого століття, коли стався розкол між СРСР і КНР, тоді ж почалося бурхливе зростання економічної могутності Японії й Західної Європи, щораз більшої самостійності стали набувати країни «третього світу», набрав сили Рух неприєднання. Ще однією важливою ознакою «багатополюсності світу» наприклад 60-х років виявилось оформлення стратегічного «трикутника» Вашингтон — Москва — Пекін.

До початку 90-х років силова структура світових держав трансформувалася в модель «одна наддержава і багато держав», тобто США «залишились єдиною у світі наддержавою», проте і Західна Європа та Японія стали дуже впливовими, передусім в економічному відношенні, а в «третьому світі» з'явилися власні регіональні держави. Звідси робився висновок, що світ є «сотовою структурою з безліччю взаємозв'язків, у якій вплив різноманітних країн на міжнародне становище відмінний»¹².

Залишившись єдиною наддержавою, США дещо зміцнили своє становище і вплив у світі, але це не змінило загальної тенденції до зни-

ження ваги Вашингтона у співвідношенні сил на міжнародній арені. Та сподіванням еліти США на створення «однопольного світу» на чолі з ними не судилося збутися, у майбутній архітектоніці світу не буде ані неподільного панування «одного полюса» — Вашингтона, ані відновлення двопольності. Провідна тенденція розвитку — це рух до «багатополюсності», і в цьому русі не виключена участь «кількох уламків колишнього СРСР чи однієї Росії», враховуючи їхні розміри, військову могутність і економічний потенціал¹³.

Спираючись на концепцію загострення суперечностей у сучасному світі, китайські політологи негайно здійснили спробу визначити головне з них, але з цього приводу їхні думки певною мірою розділилися. Причому, це не дивно, але доволі поширено виявилася позиція групи фахівців, яка зводилася до того, що перше місце серед основних суперечностей, як і раніше, займали міжсистемні протиріччя: між капіталізмом і соціалізмом¹⁴. Такий підхід до аналізу міжнародної ситуації підтверджував настанову на потребу боротьби зі стратегією «мирної еволюції» Заходу стосовно КНР, КНДР, Куби, В'єтнаму, Лаосу.

Частина пекінських політологів (Чжень Чженде, Вань Гуан та ін.) вважала, що головним протиріччям, особливо у перспективі, може стати суперечність між країнами Заходу. Вони відзначали, що це протиріччя спричинене ліквідацією «радянської загрози», на чому протягом кількох десятиліть базувалася єдність зазначених держав. У боротьбі за встановлення нового світового ладу Західна Європа, Японія і США єдині в тому, щоб він контролювався Заходом, але якщо США бачать себе керівником нового порядку, то західноєвропейські лідери вважають, що не можна нав'язувати світ, де панує Америка, а Японія виходить із того, що США мають «реально оцінювати» власні сили¹⁵.

Вань Гуан запропонував тезу про підготовлений країнами Заходу черговий переділ світу під виглядом нового світового ладу. Звертаючи увагу на те, що після війни в зоні Перської затоки 1990–1991 рр. країни ЄС у військовій сфері висунули ідею спільної оборонної політики, а Франція і Німеччина до того ж запропонували створити незалежну європейську оборону, вчений стверджував, що це викликало помітну стурбованість США. І, незважаючи на те, що в цьому питанні був досягнутий компроміс, основа конфлікту збереглася¹⁶. Фахівець прийшов до висновку, що наростання суперечностей між західними країнами, посилення Німеччини, Японії й «нової Європи» після розпаду СРСР становитиме серйозний виклик керівній ролі США у світі.

Зміни в колишньому СРСР та Східній Європі, що призводять до зрушень у співвідношенні сил у світі, розглядаються Вашингтоном позитивно, але те, що ці процеси ведуть до змін у співвідношенні сил на Заході, розцінюється ним як несприятливий

наслідок. Вань Гуан окремо зауважив, що суперечності й боротьба між західними країнами будуть розвиватися нерівномірно, найближчим часом, на його думку, вони будуть наростати, особливо між США, Західною Європою і Японією. Серед основних суперечностей у світі протиріччя між країнами Заходу поступово стануть головними¹⁷.

Зрозуміло, що подібні погляди тісно пов'язані з попереднім стереотипом китайського політичного мислення, адже теза про наростання суперечностей і боротьби між розвиненими країнами надто схожа на марксистсько-ленінське положення про неминуче загострення міжімперіалістичних протиріч.

На друге місце такі китайські політологи ставлять суперечності між розвиненими державами і країнами, що розвиваються, між Північчю й Півднем. У зв'язку з пом'якшенням відносин між Росією та США після трагічних подій 11 вересня 2001 року, Сходом і Заходом, проблема Північ — Південь лише загостриться і стане жорсткішою. Країни, що розвиваються, в економічному відношенні все ще сильно залежні від Заходу, що, у свою чергу, породжує їхнє політичне безсилля. Розвинені капіталістичні держави неохоче йдуть їм на поступки, що сприяє збереженню, а часом і подальшому загостренню суперечностей між Північчю та Півднем.

В умовах різкого погіршення економічного становища країни «третього світу», враховуючи свій

попередній досвід торговельно-економічних відносин із Заходом, у свою чергу, прагнуть виробити єдину стратегію економічних зв'язків розвиненими державами. Більшість країн, що розвиваються, вже прийшли до дійшли що в економіці не можна покладатися виключно на Захід, оскільки це поставить їх у залежне становище від капіталістичних держав. Вони зможуть подолати відсталість, лише налагоджуючи активні зв'язки з іншими країнами, в тому числі й між собою. Така тенденція в країнах «третього світу» набуває все більшої сили, сприяє руйнуванню існуючого економічного порядку, за котрого розвинені держави експлуатують країни, що розвиваються, і веде до встановлення нових рівноправних економічних відносин¹⁸.

Гострота суперечностей між Півднем і Північчю, збільшення економічної нерівності між ними значною мірою породжені нерозумним, несправедливим старим міжнародним економічним порядком. Тому китайські фахівці поділяють думку представників країн, що розвиваються, про те, що розвинені держави мають взяти на себе основну роботу зі встановлення справедливого, розумного міжнародного економічного порядку, котрий базується на співпраці всіх країн. Держави Півночі, особливо наймогутніші країни Заходу, мають зробити відповідний внесок у зменшення розриву між Півднем та Північчю, в поліпшення міжнародного середовища для економічного розвитку країн «третього світу»¹⁹.

ПОСИЛАННЯ

(Endnotes)

¹ Wahn China Unites. – N. Y., 1937. – P. 3.

² Див.: Страны мира. Информационно-аналитический справочник ЦРУ. – Екатеринбург, 2001. – С. 249–250.

³ Див. напр.: Гаджиев К. С. Введение в геополитику. Учебник для вузов. – М., 1998. – С. 286; Нартов Н. А. Геополитика: Учебник для вузов. – М., 2000. – С. 235.

⁴ Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. – М., 1999. – С. 190.

⁵ Там само. – С. 196.

⁶ Цзянь Цзэминь. Речь на торжественном собрании по случаю 80-й годовщины со дня создания КПК (1 июля 2001 года). – Пекин, 2001. – С. 3.

⁷ Див.: Сорокин К. Б. Проблемы разрядки и международной безопасности в работах китайских политологов // Внешняя политика КНР в оценках зарубежных политологов. – М., – 1990. – С. 16–51.

⁸ Див.: Ван Хуанвень. Стратегія поділу на три світи – важливий елемент ідей Мао Цзедуня. // Хусянь луньтань (Хунань). – 1991. – № 1. – С. 16–20; Чжунго вайцзяо (Пекин). – 1991. – № 4. – С. 40–45; Ван Цзінле. Третій світ — важлива сила // Шіцзе чжіші (Пекин). – 1991. – № 12. – С. 16.

⁹ Защищать мир в усьому світі, сприяти загальному розвиткові. Підбірка витягів із виступів на науковій конференції з нового міжнародного ладу // Шіцзе-чжіші. 1991. – № 12. – С. 2–9; Спеціалісти з міжнародних відносин обговорюють у Пекині міжнародну ситуацію // Вайго веньті яньцзяо (Пекин). – 1991. – № 1. – С. 33; Симпозиум «Архітектоника світу і стратегія США» // Ляован (Пекин). – 1991. – № 19. – С. 4.

¹⁰ Цянь Цічень. Зміни у міжнародній обстановці й нинішня політика Китаю // Цюші (Пекин). – 1990. – № 24. – С. 8–11.

¹¹ Див.: Вайго веньті яньцзяо. – 1991. – № 1. – С. 1–5.

¹² Чжоу Цзінжун. Тенденції змін архітектоніки світу // Ляован (Пекин). – 1991. – № 19. – С. 5.

¹³ Чжень Чженде. Вплив різких змін у СРСР на світ // Ляован. – 1991. – № 52. – С. 31.

¹⁴ Напр.: Гун Дафей. Як буде розвиватися міжнародна ситуація у 90-ті рр.? // Сінь Шіцзі. – 1990. – № 1. – С. 15–17; Вань Гуан. Який новий міжнародний лад потрібен світу? // Ляован. – 1991. – № 37. –

С. 39–41; Його ж. Наростають суперечності між країнами Заходу після різких змін у Радянському Союзі // Ляован. – 1992. – № 2. – С. 40–41.

¹⁵ Див.: Лі Юаньчао. Основні ознаки нинішньої архітектури світу // Ляован. 1991. – № 19. – С. 7–8; Чжоу Цзічжун. Назв. праця. – С. 4–6.

¹⁶ Вань Гуан. Наростають суперечності між країнами Заходу після різких змін у Радянському Союзі // Ляован. – 1992. – № 2. – С.41.

¹⁷ Вань Гуан. Особливості розвитку міжнародної обстановки // Ляован. – 1990. – № 2. – С. 40–41.

¹⁸ Лі Веньчжуй, Лю Ічан. Десять основних факторів, що справляють вплив на формування архітектури світової стратегії наприкінці ХХ ст. // Вейлай юй фачжань (Пекін). – 1990. – № 5. – С. 16.

¹⁹ Вей Яньчжень. Перспективи відносин між Півднем і Північчю в 90-ті роки // Ляован. – 1992. – № 1. – С. 42–43.

²⁰ Див.: Лі Юаньчао. Назв. праця.

²¹ William Burr, ed., *The Kissinger Transcripts*. – New York, 1998. – P. 216.

²² Michel Oksenberg. *Taiwan, Tibet, and Hong Kong in Sino-American Relations*. – Stanford, 1997. – P. 56.

²³ Li Tzu-ching. *CPC Thinks China and United States Will Eventually Go to War* // Cheng Ming. – 1997. – № 235. – P. 15–16;

²⁴ Бжезинский З. Назв. праця – С.202.

²⁵ Song Yimin. *A Discussion of the Division and Grouping of Forces in the World After the End of the Cold War* // *International Studies*. – 1996. – № 6–8. – P. 10.

²⁶ Цзян Цзэминь. Назв. праця – С. 58.

²⁷ Ву Русонг. Багатополюсне стратегічне мислення в еру Воюючих держав // Китайська військова наука (Пекін). – 1994. – № 4. – С.126.

.....
Grymska M. I. *Future of the world system from the point of view of Chinese politologists* / *Institute of International Relations, Kyiv National Taras Shevchenko University*.

The present article deals with Chinese political history and basic political conceptions of Chinese scientists towards modern world system. Researching the conceptual-theoretical grounds of Chinese political doctrines the author makes an attempt to make a prognosis of the future role of China in world's policy.

Key words: China, geopolitics, world system, state, civilization.

Грымская М. И. *Будущее мировой системы глазами китайских политологов* / *Институт международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко*.

Данная статья посвящена анализу политической истории Китая и основных политологических концепций китайских ученых относительно современной мировой системы. Исследуя концептуально-теоретические основы китайских политических доктрин, автор делает попытку прогнозировать будущую роль Китая в мировой политике.

Ключевые слова: Китай, геополитика, мировая система, государство, цивилизация.

Стаття надійшла до редколегії 18.09.2009

Прийнята до друку 12.10.2009